

# [PROSINEC 1983]

## O B S A H

- 1 Kalendář Mistra Lva.....Prosincové hoďy  
25 Zdeněk Rotrekl.....Mor dýmějový  
2 Milan Šimečka.....Zatracené dějiny  
8 JUDr Jan Rojt.....Usnesení  
19 Ludvík Vgculík.....Stížnost na usnesení  
27 Egon Bondy.....Nový věk  
60 Eda Kriseová.....Astrolog  
71 Petr Kabeš.....P.S. k Těžítčkům  
75 Milan Uhde.....Stoletý dopis  
79 Iva Kotrlá.....Arizona /Obrázky z cest VII/  
89 Milan Jungmann.....Sovětské návraty k literatuře II.  
96 Karel Pecka.....Smutná povídka  
99 Ivan Klíma.....Maxe Broda cesta k Bohu  
102 jn.....Elitní texty  
105 KO.....Pláč evropského člověka  
107 Jakub Deml.....Milý veledůstojný pane  
109 Ludvík Vaculík.....Černoši v Brumově! [ČERVENEC 1983]  
Srpnový den [SRPEN 1983]  
Už je, chlapci, malý termín [PROSINEC 1983]

Copied from a type-written carbon copy, bound, and  
made available by

DOKUMENTATIONSZENTRUM ZUR FÖRDERUNG DER UNABHÄNGIGEN  
TSCHECHOSLOWAKISCHEN LITERATUR e.V. for research and  
information purposes. Copyright continues to be held by  
each individual author and must be strictly observed. If  
clarification is required, please consult the Centre  
before publication of any item.

DOKUMENTATIONSZENTRUM  
SCHWARZENBERG 6  
D-8533 SCHEINFELD  
Tel. 09162/7761

V roce 1916 - uprostřed světové války - vydal tehdy dvatřicetiletý pražský ~~knihar~~ redák a už uznávaný autor prozaických i básnických děl Max Brod historický román z rudolfinských Čech "Tycho Brahes Weg zu Gott". Kniha je připisována příteli Franzi Kafcevi. Román - čten z odstupu let - se jeví spíše jako snůška romantických epizod a intrik, mnohemlůvňoh popisů a rozvláčně zachycovaných dialogů. Jediné, co i nezasvěceného čtenáře zaujme, je líčení zvláštního, ojediněle nesebeckého až neuvěřitelně altruistického vztahu, který starý a nemocný Brahe ~~ke~~ zapojme ke svému mnohem mladšímu asistentovi Keplerovi.

Kepler přichází do Benátek n/Jizerou na Tychovo pozvání. Je po-divín, zcela zaujatý svou vědou, zdvořilý sice ale nevšímavý ke svému okolí i k problémům, jimiž se zabývá jeho patron zabývá, navíc je stoupencem Kopernikova systému, nikoliv kompromisního systému Braheho (Tycho de Brahe se snažil udržet původní geocentrický názor, jen jej poopravil: slunce se otáčí kolem země a planety kolem slunce.) Přesto Tycho při setkání s Keplerem cítí: "Kepler je teď pro mne nejdůležitějším člověkem na celém světě. Muž zcela převratného, samostatného, téměř proročského myšlení. Je jediný, k němuž ještě jednou obrácím všechnu svoji naději, své zkoumání, umění, své srdce. Poslední opěrný bod mého života..., je mým zachránce..., Keplerovým příchodem pro mne začne nový život, jaro..." Keplerův příchod však ve skutečnosti vnáší do života starého astronoma jen strasti a nesnáze. Navíc Tycho získává důkazy, že Kepler o něm zdaleka nesmyšlí se stejným nadšením. Přesto Tycho de Brahe až umíněně trvá na svém obdivném vztahu k mladšímu kolegovi.

Ve vrcholné scéně románu setkává se Tycho de Brahe se svým ochránce císařem Rudolfem II. Císař vyslechne jeho prosby a žádosti a všechno je zdvořile odmítne, odmítne i poslední, aby přijal Kepleru na místo dvorního astronoma. Císař naopak vyjádří svoji nechuť vůči Keplerovi, má o něm ty nejhorší reference. Dodá, že by jej přijal jen na velmi naléhavou Tychovo<sup>u</sup> přímluvu. Tycho se na okamžik poddá po-citu slastného a žárlivého triumfu. Geniální Kepler, který pohybuje o jeho soustavě, může dopsáhnout všeho, jen ne postavení u dvora, poct a nejvyšší přízně. Tycho již odchází, ale ještě se vzpomíná, vrhá se na kolena před císařem a prosí za Kepleru: "Jestliže zemřu...,až jen Kepler, jedině Kepler je dědicem mého postavení, mé psané a tiš-těné pozůstalosti...Pak rád umřu, neboť pak vím, že je mé dílo v ru-kou stejně dobrých, jako byly moje." Když císař jeho prosbu vyslyší,

Tycho cítí, že právě k tomuto okamžiku směřoval celý život. "Ó, jaké štěstí. Pro sebe jsem u císaře neprosadil nic, pro Kepleru vše - ohno, oo jsem chtěl. Jak je to čisté, jak přehledné a významné: být chytrý pro jiné, ne pro sebe. Jsem u díla božího. Sloužím..."

Brod sám ve svých vzpomínkách vykládá, že vztah Braheův a Keplerův prožíval jako svůj vztah k Franzi Werfele. Dokonce si hraje se zvukovou podobou jmen Brod a Brahe, jež začínají stejnou skupinou souhlásek a ve jménech Kepler a Werfel se nejen vyskytují stejné samohlásky ale i dvě stejné souhlásky r a l. Ale až už byla bezprostřední inspirace pro vznik knihy jakákoliv, je zřejmé, že v románu o dvou slavných astronomech, vyslovil svoji představu o ideálním vztahu tvůrčích osobností nebo přesněji o vztahu člověka, jenž je obdařen uznáním a přízní vůči druhému, který ničeho z toho zatím nedosáhl, zato ho předčí nadáním, geniem.

Setkání s geniem je v Brodově pojetí velký dar od Boha a je třeba umět tento dar přijmout. Přijmout jej znamená v tom nejčistším slova smyslu sloužit velkému duchu, a to i třeba za cenu vlastního sebezapření. "Jsem u díla božího... Cítím sladké břímě zodpovědnosti za všechno, oo se děje."

"Ubohá, ubohá jsou leta válečná," píše v témže roce, kdy vydal svého Tycho de Brahe, "jen tu a tam nesmělé ohvile tepla a povznesení. Vtom zničením zazáří umělecká událost největší důležitosti, prožhne mě..., dokážu ještě vzplanout s ní, anebo ve mně zbude jen žlutá černá spálenina? Večer, kdy se zase jednou ohvěju a pláču, kdy děkuji Bohu, že mě nechal přijít na tento svět a dal mi ochutnat tak mnoho štěstí... Před pěti týdny mě potkala ona šťastná událost, a já ještě dnes cítím, že nejsem dost klidný, abyoh to uvážlivě řekl anebo spíše jásavě vyřikl do světa, jak by bylo mou povinností. Touto událostí byla inscenace "Janáčkovy opry "Její pastorkyňa."

Brodovo vlastní dílo bylo kupodivu odvozené, konvenční a módní. Bylo tedy i úspěšné. Ve srovnání s Janáčkem, Haškem či Kafkou byl Brod úspěšný, velký a slavný. Je zcela dobře možné, v případě Kafkově téměř pravděpodobné, že tito velcí umělci by bez Brodova obrovského úsilí zapadli téměř bez povšimnutí. Ale v tom právě spočívala Brodova zvláštní a ojedinelá genialita. Při setkání s duchem, jenž ho převyšoval svým nadáním, přestával být odvozený, konvenční i módní, stával se bytostí originálně vnímavou a obdařenou mimořádnou intuicí. Mám za to, že ne vždy (v případě Kafkově třeba) úplně porozuměl, ale vždy poznal velikost díla, s nímž se setkal. A v tom okamžiku, jako by si uvědomil vlastní omezenost - jak mimořádné v



celých kulturních dějinách, v nichž převládají spíše závistivci, spíše Salieriové - byl připraven dát se do služeb díla, a němž snad jen podvědomě tušil, že převyšuje jeho dílo. Stal se Tycho<sup>de</sup> Brahem ve službách Keplerových. Jeho slunce se dosud točilo kolem Země, ale byl připraven na své ramena vyzvednout toho, kdo už nechal Zemi otáčet kolem slunce. Brod tak - stejně jako jeho hrdina našel nejen svoji cestu k Bohu ale i k vlastní lidské velikosti.

Ivan Klíma

P.S. Když jsem dopsal tuto poznámku k dvojímu výročí Maxe Broda /Tohoto prosince uplyne patnáct let od jeho smrti a příštího roku sto let od jeho narození/, přečetl jsem si glosu Ivy Kotrlé Maryša, Janáček a Kafka, autorka se v ní zmiňuje o Brodovi způsobem, který je dosti neuvěřitelný. Její řečnický údiv nad tím, že se zřejmě nikdo ze světových znalců Kafkova díla nezabýval rozdělením "zisků z jeho děl" je opravdu hoden "literárního znalce" z protektorátních salónů. Pokud ji však tato otázka tak velice zajímá, nechť si zajde na právní oddělení Dilie, kde se jí pravděpodobně dostane informací. Může se jimi pak podrobně zabývat a zveřejnit je. Jistě tím získá primát v tématu své práce nejen mezi světovými znalci Kafkova díla ale vůbec mezi znalci světové literatury. Pokud se týká 60.000 Kč, /nikoliv Kčs/, které Leoš Janáček údajně odevzdal Brodovi, o čemž byl pořízen zápis, byl bych autorem povděčen, kdyby s přesným uvedením pramene buď onen zápis anebo jinou ověřitelnou informaci o této události zveřejnila stejným způsobem, jakým zveřejnila výše uvedený údaj. Nepředpokládám sice, že kromě ní se ještě najde mnoho zájemců o podobná fakta, ale pokud by to neučinila, zůstane celá její glosa ~~jenom politováníhodnou pomluvou, podloženou~~ jenom politováníhodnou pomluvou, podloženou asi stejně jako její tvrzení (v témž Obsahu), že kmín od roku 1953 desetinásobně podražil. (Nepodražil ani dvojnásobně!)

ik